

מלאכתך) אחר ובנית ביתך" (משלי כד, כז)

"הכן בחוץ מלאכתך"⁽³⁾ — זה בית,

"ועתדה בשדה לך" — זה כרם,

"אחר ובנית ביתך" — זו אשה⁽⁴⁾.

דבר אחר: נדרש הכתוב לענין לימוד התורה:

"הכן בחוץ מלאכתך" — זה מקרא,

"ועתדה בשדה לך" — זה משנה,

"אחר ובנית ביתך" — זה גמרא⁽⁵⁾, כלומר

ותירץ התורת קנאות, שאף שברוח הקודש נאמר, מכל מקום כיון שמיוסד על חכמת הנהגת האדם, וכמו שכתוב בתחילת משלי "לדעת חכמה וכו'", אם כן שייך לומר "בחכמתו".

3. החזון יחזקאל בבאורים פירש, שמשמעות הכן בחוץ מלאכתך — שבשעה שעורך בחוץ ואין לך בית לדור בו, אז הכן מלאכתך לבנות לך בית.

ובמהרש"א פירש: שבמקום פנוי שהוא חוץ, עשה והכן בו מלאכתך לעשותו בית ופנים.

אבל רש"י במשלי שם פירש באופן אחר וז"ל: הכן בחוץ וכו' בתחלה קח לך שדות וכרמים ואחר כך "ועתדה, לשון עתודים (בראשית לא) — שים לך בהמות בשדה, ואחר כך "ובנית ביתך" — תקח אשה, עכ"ל.

4. כתב הרמב"ם (בהלכות דעות פ"ה הי"א) וז"ל: דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחילה, ואחר כך יקנה בית דירה, ואחר כך ישא אשה, שנאמר "מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו", "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו", "מי האיש אשר אשה ולא לקחה", אבל הטפשיין מתחילין לישא אשה ואחר כך אם תמצא ידו יקנה בית ואחר כך בסוף ימיו יחזור לבקש אומנות או יתפרנס מן הצדקה, וכן הוא אומר בקללות "אשה תארש" "בית תבנה" "כרם תטע", כלומר יהיו מעשיך הפוכין כדי שלא תצליח את דרכיך, וכו', עכ"ל.

והכסף משנה תמה על הרמב"ם שאמר

שקודם יטע כרם ואחר כך יבנה בית, שהרי סדר הכתובים הוא קודם "בנה בית" ואחר כך "נטע כרם", ותירץ שאפשר שמשום שהתורה נקטה את "ארש אשה" לבסוף, למדנו שלא יקח אשה תחילה כמו שכתוב בקללות, ומהקללות לומדים שגם בית וכרם צריך לעשות בסדר הפוך מהקללות, ועוד שכיון שהתורה גילתה לנו שצריך לאחר את לקיחת האשה, ממילא אנו יודעים גם שצריך לאחר את בניית הבית לנטיעת הכרם, שכך הסביר נותנת. והביא שגם בסוגיא שלנו משמע, שמה שהתורה הביאה כרם אחר בית, אינו בדווקא.

וכן כתב בבאר שבע, שמהקללות משמע שסדר הכתובים של כרם אחר בית אינו בדווקא, וכן משמע בסוגייתנו, אבל נשאר בצריך עיון, משום שלפי האמת לא יתכן לומר על סדר הכתובים שאינם בדווקא, כיון שהסדר בא ללמד דרך ארץ היה צריך להביא סדר מדויק, קודם כרם ואחר כך בית ואחר כך אשה.

ובחתם סופר עה"ת (בתורת משה ובמעשה רוקח) תירץ, שאף שמזכיר הכתוב כרם אחר בית, מכל מקום הכתוב מדבר בכרם שלא חיללו, והיינו כרם בשנתו הרביעית, ובית שלא חנכו היינו בית בשנתו הראשונה, ואם כן הכרם ניטע קודם הבית.

5. בתוספתא כתוב: "אחר ובנית ביתך" — זה מדרש. ופירש בחזון יחזקאל בביאורים, דהיינו ספרא וספרי שהוא מדרש הפסוקים.